

Lausunnon täydentäminen koskien kaivoksen toiminnan olennaisen muuttamisen ja uuden CIL3-rikastushiekka-altaan rakentamista

RakYmplk 23.01.2025 § 5
386/11.01.00/2024

Valmistelija ympäristösihteeri, 0408479552

Asiassa PSAVI/5729/2023 Kittilän kaivoksen toiminnan olennainen muuttaminen ja uuden CIL3-rikastushiekka-altaan rakentaminen on saapunut aluehallintovirastoon 27.11.2024 hakijan selitys annettuihin lausuntoihin ja muistutuksiin sekä hakemuksen täydennys. Täydennyksenä on toimitettu vuosina 2023-2024 tehty sedimenttitutkimus. Lisäksi 14.10.2024 on täydennyksenä toimitettu raportti tihkupinnan tarkistuksesta vuonna 2024.

Aluehallintovirasto varaa tilaisuuden täydentää lausuntoa edellä mainitun selityksen ja täydennyksen johdosta 13.1.2025 mennessä. Lausunnon antoon on myönnetty lisäaikaa 31.1.2025 saakka.

Agnico Eagle Finland Oy on vastineessaan antanut vastauksen Kittilän kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lausuntoon (RakYmplk 29.8.2024 § 122). Lausunto on koottu väliotsikkojen alle, joiden mukaan kaivosyhtiö on myös koonnut vastineensa.

1. Tuotantomäärän nostaminen tasolle 2,35 Mt/v

Ympäristönsuojeluviranomaisen lausunnossa esitettiin huoli kaivoksen vähenevien kuivanapitovesien vaikutuksesta alueen pohjavesiin ja sitä kautta vaikutusta Seurujoen vesimäärään tai virtaamaan. Lisäksi esitettiin vedenoton rajoittamista Seurujoesta vuodenaikaisvaihtelun mukaisesti.

Kaivosyhtiön mukaan maanalaisen kaivoksen kuivanapitoveden pumppausmäärät tulevat mallinnusten mukaan pysymään likimain samalla tasolla tai hieman vähenemään. Tuotantomäärän nostamisen myötä kaivosyhtiö pyrkii aktiivisesti optimoimaan kaivoksen sisäistä vesienkierrätystä ja hyödyntämään toiminnassaan prosessivedeksi soveltuvia maanalaisen kaivoksen kuivanapitovesijakeita. Näillä toimilla yhtiö pyrkii vähentämään Seurujoesta otettavan raakaveden määrää ja samalla pienentämään purkuputken kautta Loukiseen purettavan veden määrää. Kaivosyhtiö seuraa säännöllisesti pohjaveden pinnankorkeuksia, Seurujoen virtaamaan ja vedenottoa, eikä ole havainnut tarkkailunsa perusteella vedenotolla olevan merkittäviä vaikutuksia Seurujoen tilaan.

2. CIL2-rikastushiekka-altaan korottaminen ja CIL3-rikastushiekka-altaan rakentaminen

Ympäristönsuojeluviranomainen on painottanut pato-onnettomuuden tapahtuessa, siitä koituisi ympäristölle peruuttamatonta ja ennalta-arvaamatonta vahinkoa, vaikka onnettomuuden riski onkin pieni. Lisäksi ympäristönsuojeluviranomainen on lausunut, että patotarkkailua on tehtävä riittävän tiheästi ja kattavasti mahdollisten muutosten ja riskien kannalta.

Kaivosyhtiö toteaa vastineenaan, että se varmistaa ja seuraa patojen ja rikastushiekka-aitaiden turvallisuutta eri menetelmillä. Alueelle on laadittu oma sisäinen pelastussuunnitelma sekä rakenteille on laadittu vahingonvaaraselvitys ja tarkkailuohjelma, jotka on hyväksytetty

patoturvallisuusviranomaisella. Lisäksi kaivosyhtiö listaa vastineessaan toimet, joilla se turvaa patoturvallisuutta.

3.CIL-rikastushiekan ja NP-rikastushiekan läjittäminen

Ympäristönsuojeluviranomaisen lausunnossa todetaan, että rikastushiekan läjittämistä ja kaivoksen sulkemissuunnitelmaa tulee päivittää tehtävien lisätutkimusten tulosten perusteella.

Kaivosyhtiön vastineessa kerrotaan ympäristölupahakemuksen liitteenä toimitetusta toteutettavuusselvitystason suunnitelmasta, jota tullaan tarkentamaan mm. käynnissä olevien rikastushiekan ja sivukiven kineettisten testien tulosten perusteella. Lisäksi kaivosyhtiö on mukana GTK:n tutkimushankkeessa, jonka perusteella saadaan lisää tietoa NP-hiekan käytöstä CIL-hiekan peittorakenteena.

4.Vesilain 2 luvun 11 §:n mukainen lupa poiketa luonnontilaisen lähteen vaarantamiskiellosta

Poikkeamislupa koskee suunnitellun CIL3-rikastushiekka-altaan ensimmäisen rakennusvaiheen patolinjasta noin 100 m etäisyydellä, alueen luoteispuolella havaittua mahdollista pohjavesivaikutteisesta elinympäristöä. Ympäristönsuojeluviranomainen on lausunnossaan edellyttänyt tihkupinnan alueelle pohjavesiputken asentamista ja jatkuvatoimista pohjaveden korkeuden seuranta mahdollisten vaikutusten havainnointia varten sekä tihkupinnan luontoarvojen tilan aktiivista tarkkailua ennen rakentamistoimien aloittamista ja niiden jälkeen.

Kaivosyhtiö kertoo vastineessaan, että tihkupinta-alueen ympärille on sen löytymisen jälkeen perustettu suojavaöhyke, minkä lisäksi tihkupinnan seuranta varten on jo asennettu pohjavesiputki sekä jatkuvatoiminen pohjaveden pinnankorkeuden mittauslaite. Tihkupinta-alue tulee todennäköisesti kuivumaan rakennustöiden edetessä ja lopullisesti tuhoutumaan CIL3-altaan laajentamisen ja korottamisen myötä. Tihkupinnan häviämisen ei kuitenkaan arvioida heikentävän lähteiden tai lähdeyyppien suotuisaa suojelun tasoa paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti.

5.Lausunnon päätöksen huomiot

Ympäristönsuojeluviranomaisen lausunnossa on lisäksi esitetty seuraavat huomiot:

- Sivukiven kategorisointiin tulee kiinnittää huomiota, sekä erityisesti pitkän aikavälin liukenemisesta ja reaktiivisuudesta tulisi tehdä lisätutkimuksia sulkemisvaiheen jälkeisiltä ongelmilta välttymiseksi. Lisäksi on mainittu avolouhokseen sijoitettavan sivukiven haitallisten vaikutusten minimoinnista sekä patorakenteissa käytettävän sivukiven lämpötilatarkkailusta.

Kaivosyhtiö kertoo vastineessaan testaavansa aktiivisesti sivukivien ominaisuuksia, minkä lisäksi kaivoksen ympäristön tilaa seurataan hyväksytyyn tarkkailuohjelman mukaisesti. Kaivosyhtiö toteuttaa koepeitto-rakennetestausta sekä on mukana tutkimushankkeissa, joiden tavoitteena on selvittää ympäristön kannalta turvallisia sulkemistapoja ja tarkentaa käsitystä sivukiven ja rikastushiekan pitkäaikaiskäyttäytymistä. Kaivosyhtiö on suorittanut mm. lämpökameramittauksia patorakenteisiin, eivätkä patojen lämpötilat ole eronneet ympäristön lämpötiloista merkittäväällä tavalla missään vaiheessa kaivoksen toiminnan aikana. Yhtiö toteaa, että

kaivoksen toiminta-aikana tehtyjen havaintojen perusteella kaivosyhtiö ei ole nähnyt tarpeelliseksi tarkemmalle patojen lämpötilojen seurannalle. Kaivosyhtiö kuitenkin havainnoi lämpötilojen kehittymistä muiden mittauksien ja patotarkkailun yhteydessä.

- Ympäristöluvassa ei ole huomioitu tarpeeksi alueen alkuperäiskansaa eli metsäsaamelaisia, joiden elinkeinot ovat kaivoksen vaikutuspiirissä. Ympäristöluvasta tulisi pyytää lausunto Lapinkylien parlamentilta.

Kaivosyhtiö on näkemyksensä mukaan huomionnut hakemuksessaan kaivoksen toiminnan vaikutukset saamelaisten oikeuksiin harjoittaa elinkeinoaan alueella. Kaivosyhtiö on vastineensa mukaan avoin keskustelulle ja kannustaa Lapinkylien parlamenttia tuomaan mahdollisia epäkohtia esille.

- Seurujen raakavedenottoa tulee seurata suhteessa vallitsevaan virtaamaan ja vedenottoa tulisi rajoittaa matalan virtaaman aikana, kun erityisesti syksyisin kutevalle kalastolle aiheutuu vesistön kuivumisesta vaikeuksia.

Kaivosyhtiö toteaa vastineessaan, että raakavedenoton määrää suunniteltaessa on huomioitu Seurujen virtaama suhteessa otettavaan raakaveden määrään. Kaivosyhtiö on myös selvittänyt raakavedenoton kestävä tasoa mm. mittaamalla Seurujen virtaamaa ja että on myös sen oman edun mukaista seurata aktiivisesti kuinka paljon Seurujoesta otetaan raakavettä suhteessa joen virtaamaan.

- Rikastushiekka-altaiden suoto- ja valumavesien keruuojien rakenteissa tulee käyttää bentoniittimattoa bitumigeomembraanin alla.

Kaivosyhtiö toteaa vastineenaan, että esimerkiksi CIL3-rikastushiekka-allas tullaan toteuttamaan viranomaisen hyväksymällä tavalla, parhaita käyttökelpoisia tekniikoita hyödyntäen. Kittilän kaivoksen allasrakenteiden moreenitiivisteet on suunniteltu ja mitoitettu vesistöpatoina, jolloin vesi saadaan pysymään altaassa ilman geomembraaniakin. Altaat suunnitellaan siten, että vaikka geomembraani vaurioituisi, moreenitiiviste ja suodattimen toimivat ja pato pysyy toimintakuntoisena.

- Kalatalousmääräyksiä tulee tarkastella siten, että varmistetaan ja parannetaan kalojen elinoloja, kalakannan säilyvyys sekä ympärivuotisen seurannan monipuolisuus ja kattavuus. Istutuksia tulisi kohdistaa enemmän latvavesille ja telemetriaseurannassa tulisi käyttää pelkästään luonnonkaloja.

Kaivosyhtiö toteaa vastineenaan, että se noudattaa kalatalousviranomaisen antamia määräyksiä sekä sille ympäristöluvassa annettuja lupamääräyksiä. Kaivosyhtiö tekee jo nykyisellään laajaa ja kattavaa ympäristöntarkkailua hyväksytyyn tarkkailuohjelman mukaisesti. Kaivosyhtiö toteaa haasteena kalojen istutuksessa niiden verrattain pitkän kuljetusmatkan kalankasvattamolta sekä sen varmistaminen, että kalat istutetaan mahdollisimman pian niiden hyvinvointia vaarantamatta. Vuosittaisia istutustoimenpiteitä pyritään jo nykyisellään kohdistamaan useampaan eri sijaintiin ja näin varmistamaan istutettujen kalojen mahdollisimman hyvä selviytyminen ja menestyminen. Telemetriaseurannasta kaivosyhtiö toteaa, että paikallisia kaloja on käytetty vuoden 2021 telemetriatutkimuksessa. Telemetriasta vastanneen asiantuntijan arvion mukaan paikalliset kalat eivät välttämättä anna kovin paljon lisäarvoa purkuputken vaikutusten arviointiin. Kaivosyhtiö haluaa vastineessaan tuoda esille, että kasvatettujen kalojen

käyttämislle telemetriaseurannassa on useita perusteluja ja että seuranta on tehty kokeneen asiantuntijatahon toimesta.

Vastineen lisäksi kaivosyhtiö on täydentänyt hakemustaan tutkimusraportilla Seurujoen, Loukisen ja Ounasjoen havaintopaikoilta joulukuussa 2023 ja heinäkuussa 2024 tehdyistä sedimenttitutkimuksista. Tutkimuksissa havaittiin merkittäviä pitoisuuksia arseenia, elohopeaa ja antimonia näytepisteissä, jotka sijaitsevat entisen käytöstä poistettujen pintavalutuskenttien vaikutusalueella, joiden kautta kaivoksen prosessi- ja kuivanapitovedet johdettiin ennen purkuputken rakentamista. Purkuputken vaikutukset sedimentteihin todettiin tutkimuksessa toistaiseksi vähäisiksi tai paikallisiksi. Tutkimuksen johtopäätöksissä todetaan, mikäli tutkimuksia jatketaan, vähäisen sedimentaation vuoksi purkuputken lähivuosien vaikutukset voisivat olla paremmin havaittavissa sedimentin pintakerroksessa esimerkiksi 0-2 cm syvyydeltä otettavissa näytteissä.

Kaivosyhtiö on täydentänyt hakemustaan myös vuoden 2024 tihkupintaselvityksellä, jossa todetaan, että kohteella ei ole havaittavissa selvää purkautumiskohtaa pohjavedelle. Tihkupinnalla havaittiin kuivumista vuoteen 2022 ja 2023 verrattuna. Sekä alueella sijaitsevan lettorämeen reunalla olevassa ihmisen kaivaman ojan ympäristössä havaittiin suojeltua lapinleikkiä.

Esittelijä	Ympäristösihteeri Anttila Noora
Päätösehdotus	Rakennus- ja ympäristölautakunta esittää hakemuksen täydennyksenä tulleen sedimenttitutkimuksen johtopäätösten mukaisesti sedimenttitutkimusten jatkamista.
Päätös	Esitys hyväksyttiin. Lautakunta lisäsi huomautuksen, että lämpökameramittaukset patorakenteisiin eivät tuo riittävästi dataa sisäisistä rakenteista. Rakenteisiin pitää asentaa jatkuvatoiminen lämpötilamittaus. Sedimenttitutkimusten näytteenoton ajankohdat heinäkuun ja helmikuun aikana.